

{Ejnar Bjerre Jørgensen: Gårdhistorie}

{Se kommenteret version i filen BrandeSogn i afsnittet om Skærlund}

Skærlund.

I 1584 hørte Skærlund under Brandholm, det fremgår af en retssag imellem Jacob Skram til Fruergård og Ove Juul til Kjeldgård, der ser ud til at have ejet Brandholm. Jens Christensen, der var foged på Brandholm havde fået retssagen udsat, da Ove Juul befandt sig i Norge, og det var Jacob Skram ikke tilfreds med. Sagen drejede sig om et hus og en fold på en forte imellem Skærlund og Døvling.

D. 12. marts 1631 solgte Sophie Below Brandholm med bl. a. Skærlund til Otte Giøe, og han solgte godset videre allerede d. 13. marts samme år til sin bror Eskild Giøe.

Da Eskild Giøe døde, solgte hans bror Falch Giøe Skærlund til Jacob Ulfeld til Karstoft på Eskilds børns vegne. Skødet er dateret d. 19. april 1651. Jacob Ulfeld udstedte et pantebrev til Falch Giøe på købesummen, men der står ikke noget om, hvem der var fæster og beboede Skærlund. Antagelig er det hele Skærlund, det drejer sig om. 30 år senere blev det udstedt et pantebrev på en fjerdepartsgård i Skærlund.

Viborg Landsting. SP. 19. Fol. 428.

Jacob Ulfeldtz Pantebrev till Christen Nielszen 315 Rixdr. in specie.

Pantsetter ieg Jacob Ulfeldt til Karsztofft fra mig og mine kiere Søstre som deris Laugværge til denne Dag, fra dennem og deris Arfvinger, saa vel fra mig og mine Arfvinger, til bemte. Christen Nielszen og hans Arfvinger, een min Bundegaard, liggendis j Coldinghuus Lehen, i Nør Vangsherret, udj Brand Sogen, kaldes Schærlund, nemblig en Fierdepartsgaard, som Gudmand Byresen endnu iboer, hand og hans Hustrue Liszbeth Pedersdaatter till fornte. Christen Nielszen hafver afstandet og for hannem oplat. Samme Fierdepartsgaard som den nu forefindes med Biugning, Grund og Eyendomb, og dennem for deris Afstaaelse og min Sahl. Faders Frihedtzbreff paa samme Gaard hafver fornøyet og betaldt, som Christen og hans Arfvinger herefter maa niude, bruge og beside, schylder aarligen effter Jordebogen ½ Fr. Smør, ½ Oxse at stalde, en Fierdepart af et Svin, en Fierdepart af et Faar, en Fierdepart af et Lamb, ½ Gaas, ½ Hønne, 10 Eeg, en Fierdedel Tømmer Træ, 2½ Schpr. Aare Giesterj, hvilchen forbemelte Fierdepartgaard, dens Landgilde, Herlighed, Ager og Eng, Jagt og Schytterj, Fiskevand, Fægang, Thorvegrøfft, Liungslet, Kier og Moeser, vaat og tørt, indted undertagendes i nogen Maader, schall Christen Nielsen hafve, niude og bruge til et fuldt brugeligt Pandt - (o. s. v. forkortet).

Venligen ombedet erlige og velbr. Mend Conrat von Høvelen til Brandholm og Sifvert Friis til Mørup med mig til Vitterlighed at underschrifve og forsegle, diszligeste til Vitterlighed hafver unterschrefvet og dette saaledes bekiender Gudmand Byresen udj Schærlund, saa vit hannem og hans Hustrue vedkommer med trej Bogstaufer undertegnett.

Actum Karsztofft den 23. Decembr. Anno 1680,

Jacob Ulfeldt Jacobsen, mppria.

Conrat von Høvelen, mppria. S. F. L. G. B. S.

Til belysning af Christen Nielsens identitet tjener følgende indførsel i samme protokol på samme folio:

Sifvert Friis og Fru Anne Galt, deris Gafvebref till Christen Nielsen Obenroe (Omvraae?)

Efftersom dett hafver behaget den alleene goede Gud ved it kierligt Egteschab at samle erlig og velagte unge Karl Christen Nielsen Oben Roe og voris kiere Daatter Wibeche Friis, da er dett med begge voris frj Villie og Minde, at forschr. Christen Nielsen Obenroe schall hafve till Medgiffit med voris kiere Daatter Jomfrue Wibeche Friis, een af voris Gaarde, liggendis her i Hammerum Herret i Rind Sogen i Lind Bye, som Anders Christensen nu paaboer og i Brug hafver - (o. s. v.)

Desz til Vitterlighed hafver ieg Sifvert Friis min adelig Zignette her undertrøgt og med egen Haand unterschrefvet, saa og ieg Fru Anne Galt min egen Haand unterschrefvet, og venlig ombeder Jens Pedersen i Vester Høgild og Jesper Jensen i Amtrup med osz til Vitterlighed og Stadfestelse at underschrifve.

Actum Mørupgaard den 7. Augusti Anno 1680.

Sifvert Friis, Eghd. Anne Galt, Eghd.

Jens Pedersen, egen Haand. Jesper Jensen, Eghd.

Enevold Kaas til Lyngholm ejede en anden fjerdepart i Skærlund, den solgte han til Jørgen G. Kaas.

Viborg Landsting. SP. 20. Fol. 345.

Ieg Enevold Kaas til Løngholm kiendes og gjør vitterligt, at ieg med min frij Villie og velberaad Hue hafver soldt og afhendt, og nu med dette mit obne Bref aldeelis selger, schiøder og afhender fra mig og mine Arfvinger til erlig og velbr. Mand Jørgen Grubbe Kaasz til Hastrup og hans Arfvinger efterschrefne mit Jordegoeds, som ieg med min Kieriste hafver bekommit, liggendes i Nørjüdtland i Nørvangs Herridt, Brande Sogen, Skierlund, Anne Jensdatter, ½ Td. (Fd.?) Smør, ½ Oxe at stalde, 1/4 Suin, 1/4 Faar, ½ Gaas, 1 Hønne, 20 Eeg, 1/4 Tømmer Træ, 2½ Schp. Grj. Are. (Dertil mere gods i Hammerum og Nørvang herreder).

Till Bekreftning hafver ieg min egen Haand her underschrefuit og mitt Zignet hoes trøgt og venligen ombedet erlige og velbr. Mænd Didrich Blomme til Refstrup og Alexander Grubbe til Dunneruplund med mig til Vitterlighed af underschrifue og forseigle.

Datum Wiborig d. 24. Febr. Anno 1682,

Enevold Kaasz, Egenhaand.

Didrich Blomme. Alexander Grubbe.

Christen Nielsen Obenroe boede et stykke tid i Skærlund og flyttede derfra til Lind.

Viborg Landsting. SP. 21. Fol. 537.

Christen Nielsen i Lindbye hans Pantebref til Anders Jensen i Studtzgaard paa 315 Rixdr.

Till en vis Forsichring hafuer ieg forn. Anders Jensen transporteret den Pantebref, som mig Christen Nielsen af erlig og velbr. Mand Jacob Ulfeld Jacobsen, den Tiid boendis paa Karstofft, for lige Summa Penge giffuen er, som liuder paa en Fierdepart Gaard, ligendis i Coldinghuus Ampt, Nør Vangs Herret, udj Brand Sogen, kaldis Sciærlund, som ieg sielf siden dend Pantebrefs Tiid til nu for kort Tiid siden haffuer paaboet og besiddet.

Venligen ombedet erlig og velagte Mend Jesper Jensen i Amtrup, Christen Pedersen ibid., Christen Lauritzen i Giesomgaard og Laust Jensen i Volsgaard at underschrifue.

D. 23. Nov. 1684, Christen Nielsen, Egenhaand.

Det må vel være Christen Nielsen, der sælger i 1688, selvom der står Christen Jensen.

Viborg Landsting. SP. 24. Fol. 151.

Christen Jensen Schierlund hans Schiøde til Borgermester Jørgen Hanszen i Horsens paa dend halfue Gaard i Schierlund, ieg nu self paaboer, som ieg af velbr. Jacob Ulfeld til Karstofft i Gields Betalling bekommet hafuer, beligendes i Brand Sogen, schylder aarlig een Halftønde Smør, en half Oxe at stalde, 1/4 Suin, 1/4 Faar, 1/4 Lam, ½ Gaas, ½ Hønne, ½ Snes Eeg, 1/4 Timmer Vogen, trej Aure Grj. (Schp.?)

Datum Horsens d. 25. Febr. Ao. 1688, C. I. (LS) S.

Det er antagelig Anders Jensen Studtzgaard, der er flyttet til Skærlund i 1695, Enevold Kaas havde stadig part i Skærlund, og der var kommet en fæster fra Thy. Der er ikke oplyst noget om, hvem Anders Jensen var, måske var han søn af Jens Sørensen i Skarrild Grene, i så fald overtog han fæstet i Skarrild i 1701.

Viborg Landsting. SP. 31. Fol. 3.

Envold Kaas til Lyngholm kiendis at hafue laant 60 Rd. af velfornemme Mand Anders Jensen, boendis i Schierlund i Brande Sogen. Til Forsichring pandtsætter hand fra sig og Arfvinger 1½ Td. Htk., som er hans Anpart i fornte. Gaard, som Jens Jensen Thyboe iboer, og som Anders Jensen shal hafue, nyde, bruge og beholde til et brugeligt Pandt.

Datum Løngholm d. 1. Martii Anno 1695, Envold Kaas. (LS).

Viborg Landsting. SP. 33. Fol. 19.

Niels Parszberig til Brandholm hans Pante Bref til Jens Nielsen af Skierlund paa 200 Rdlr.

Datum Brandholm d. 11. Martj 1700, Niels Parszberig. Elisabeth Høvel.

Til Vitterlighed: Knud Gedde til Hastrup. Capitain Blomme til Refstrup.

Viborg Landsting. SP. 33. Fol. 521.

Niels Parsberig til Brandholm hans Pante Bref til erlig og velagte Mand Jens Nielsen Skierlund paa 200 Rdl. i heele gangbare Croner. Til Sicherhed pantsættes med min Hustrue Frue Elisabeth von Høvels Villie voris Hovedgaard Brandholm.

Datum Brandholm d. 2. Febr. Ao. 1705, Niels Pasberig. Elisabeth Høvel.
Til Vitterlighed: Knud Gedde til Hastrup. Preben Brahe til Engelsholm.

Viborg Landsting. SP. 34. Fol. 408.

No. 1. Mourids Høyer, Sogne Præst til Jelling og Hover Sogner og Vice Proust over Tyrild Herret, som Vicarius efter Begiering paa Velærværdige, hæderlige og vellærde Mand Mag. Jeremias Wolf, Sogne Præst til Veile og Hornstrup Meenigheder og Proust over Nørvangs Herret, hans Vegne i hans loulig Forfald, Peder Arensberg, Sogne Præst til Hveisel og Gifskud Sogner, og Christen Vorgod, Sogne Præst til Tyrregaard og Vester Sogner, kiendes og hermed vitterlig gjør, at vi som Skifteforvaltere og Auctions Forvaltere udj ærværdige, nu Sal. Hr. Søren Ottesen Brant, forrige Sogne Præst til Brande Meenighed, hans Stervboe i bemte. Brande Præste Gaard, ved offentlig Auction haver skiødt til velfornemme og høiyagtbare Jens Nielsen af Skierlund som Høiestbydende paa Auctionen holdet d. 24. Aprilj sidst afviget i Hveisel Sogn og Bye efter derom forhen udgangne Placaters videre Formelding, overværende paa egne og samptlige Medarfvingers Vegne efter Fuldmagt Monsr. Niels Ottesøn Brant, efterskrefne Jordegods, nemlig 1 Gaard i Stor Sandfeld, Peder Troelsen paaboer, Htk. 6 Tdr. 2 Schp. 2 Fkr. 1 Alb. a Td. 56 Rdl. - Liden Sandfeld, ½ Gaard, Peder Pedersen paaboer, Htk. 2 Tdr. 1 Schp. 2 Fkr. 1 Alb. a Td. 35 Rdl. - Graarup, 2 Gaarde, Peder Pedersen og Mads Christensen paaboer, Htk. 7 Tdr. 4 Schp. 2 Fkr. 1 Alb. a Td. 31 Rdl. - Uhre Bye, Laurs Mickelsen og Anders Thomesen, 1 Gaard, Htk. 3 Tdr. 6 Schp. 1 Alb. a Td. 44 Rdl. - Dito Bye, Niels Nielsen, Bertel Jensen, Christen Sørensen og den øde Part, som tilhaabe eragtes for 1 Gaard, Htk. 5 Tdr. 3 Fkr. a Td. 32 Rdl. 1 Mk. 6 Sk., altsammen beligende i Brande Sogn.

Nock i Lundenis Ampt, Hamrum Herret, Arenborg Sogen, 1 Halfgaard i Holtum, Htk. 4 Tdr. 3 Schp. 3 Fkr. ½ Alb. a Td. 35 Rdl.

Tilsammen 30 Tdr. 2 Schp. 2 Fkr. 2½ Alb., som beløber sig som oven ermelt in Summa 1198 Rdl. 2 Mark 4 Skilling, som hand strax til den Sal. Mandsz Arfvinger prompte betalte.

Brande Præstegaard d. 26. April 1709, Høyer.

Jens Nielsen Skierlund kaldes i skattelisten for 1711 for "Eyendoms Bonde", men han oplyste, at en del af hans gård tilhørte en borgmester i Horsens, og det må vel være Jørgen Hansen. En anden del hørte under Skanderborg ryttergods, hvortil der svaredes landgilde.

Rasmus Nielsen i Skærlund forklarede, at hans ringe beboelse tilhørte børnene, og den part, der tilfaldt deres mor, var sat i pant for deres arvelodder. Den anden part var ryttergods, som han svarede landgilde af.

Det bøndergods, som Jens Nielsen Skierlund havde købt, kaldes "lidet, ringe og forarmet".

Viborg Landsting. SP. 34. Fol. 489.

Kiendis ieg Niels Parsberig til Brandholm med min kiere Frue Velædle og Velbr. Fru Elisabeth van Høvelen ret vitterlig Gield skyldig at være 98 Rdl. 4 Mk., som vi haver annammet og laant af ærlig og velagtbare og velfornemme Mand Jens Nielsen udi Skierlund i god gangbar Mynt, for hvilke 98 Rdl. 4 Mk. vi pantsætter til velbemte. Jens Nielsen fra os voris Jordegods her i Brand Sogn, neml. 4 Boel, som er Arkelund, 2 Tdr. 1 Schp. 1 Fkr. 2 Alb. - Husum, 1 Td. 7 Schp. - Broegaard, 1 Td. 1 Schp. 2 Fkr. 1 Alb. og Sandfeldbierre, 1 Td. 2 Schp. 2 Fkr.

Brandholm d. 5. Febr. 1710, N. Parsberig.

Viborg Landsting. SP. 35. Fol. 283.

Rasmus Nielsen Vradz boende i Skierlund udstedte omkring 1715 et Skiøde til Anders Sørensen Langballe. (ordlyd ikke afskrevet).

Viborg Landsting. SP. 35. Fol. 342.

Jens Nielsen Schierlund skiøder til Peder Pedersen den Ældre i Uhre et Gadehuus i Uhre Bye. Dat. 29. Dec. 1714.
Til Vitterlighed underskrev Niels Pedersen og Jørgen Pedersen i Store Sandfeld.

Viborg Landsting. SP. 40. Fol. 356.

Rasmus Nielsen Wrardt skiøder til Thomas Pedersen i Brand en Halvgaard i Brand Sogn og Bye, som hans Fader Peder Jensen paaboer. Hartkorn 2 Tdr. 1 Fkr. Dateret Schierlund d. 1. Martii 1722.
Til Vitterlighed underskrev Christen Langballe og Michel Madsen, begge af Brandlund.

Viborg Landsting. SP. 39. Fol. 795.

Skiøde.

No. 1. Kiendes Vi underskrefne Christen Nielsen af Atzerbøl i Lindknud Sogn og Jens Nielsen af Schiærlund, Brande Sogn, at vi med frie Villie og velberaad Hue hafver transporteret, overdragen, soldt og skiødt, ligesom vi og hermed transporterer, overdrager, sælger, skiøder og aldeles afhænder fra os og voris Arfvinger til edle Sr. Claus Cordtsøn i Horsens og hans Arfvinger efterskrefne voris frie frelste Jordegodz, som os af voris sal. Moster, afgangne Karen Christensdatter paa Brandholm dend 30. Janv. sidst er testamenteret og af Hans Kongl. Mayt. allernaadigst confirmeret d. 15. Jully nestleden, udj Coldinghuus Amt, Nørvangs Herridt, Brande Sogn, Brandholms Gaard, beboes af Niels Pedersen, er Hartkorn Nye Matricul 12 Tdr. 5 Schp. 1 Fkr. 1 Alb.

Huusom Boel, beboes af Peder Christensen, 1 Td. 6 Schp. 3 Fkr. 2 Alb. - Kragtig, Jens Sørensen, 1 Td. 1 Fkr. 2 Alb. - Ure, Anders Thomasen, 1 Td. 7 Schp. Christen Pedersen, Femb Schiepper 2 Fkr. - Graarup, Niels Nielsen, 1 Td. 7 Schp. 1 Fkr. Pouel Nielsen, 1 Td. 7 Schp. - Tarp, Peder Jensen, 1 Td. 7 Schp. 1 Alb. Pouel Christensen, 1 Td. 7 Schp. 1 Alb. - Hyvild, Clemend Lassen, 3 Tdr. 5 Schp. 3 Fkr. ½ Alb. - Algierlund, Christen Sørensen, 2 Tdr. 1 Schp. 1 Fkr. 2 Alb. - Schiærlund, dend halve Gaard, Jens Nielsøn bruger til sin paaboende Stæds 3 Tdr. 1 Schp. 2 Fkr. - Ahrenberg Sogn, Holtum Boel, Mickel Nielsøn, 1 Td. 5 Schp. 1 Fkr. ½ Alb.

Alsammen Hartkorn 36 Tdr. 3 Schp. 2 Fkr. ½ Alb. Betalt med reede Penge 920 Rdl.

Til Bekræftelse haver vi denne Skiøde med egne Hænder underskrevet,

Horsens d. 12. Jully 1731.

Christen Nielsøn. Jens Nielsøn.

Til Vitterlighed: Th. Lorch. H. C. Møller.

NB. D. 14. Aug. 1731 købte Jens Nielsen Schierlund det samme gods tilbage fra Claus Cordtsen, men dermed var Christen Nielsen Atzerbøl ude af billedet som medejer af Brandholm og gods.

Viborg Landsting. SP. 41. Fol. 529.

Auktion efter afdøde Jens Nielsen Schierlund, hvor pastor Jens Risom i Brande overtager Brandholm.

Weile d. 25. May Anno 1742, Grundahl.

I forbindelse med skiftet omtales Mads Madsen i Adzerbøl, der kaldte Christen Nielsen Adzerbøl for sin stiftfader. Jens Jørgensen Schierlund kalder han sin kones stiftfader, så Jens Jørgensen må være gift med Jens Nielsens enke. Christen Sørensen Langballe, boende i Skærlund, var formynder for Ane Marie Jensdatter, Mads Madsens kone.

Lasz Jensen i L. Brande var gift med en anden datter af Jens Nielsen, hun hed Karen og havde også Christen Sørensen som formynder. Hendes farbror Christen Nielsen havde givet panteforskrivning for hendes arvepart, som han udbetalte d. 3. nov. 1748 i Skærlund. Lasz Jensen, L. Brande, Lasz Jensen i Borup og Jens Jørgensen i Skærlund skrev under til vitterlighed.

Mads Madsen i Adzerbøl udstedte samtidig en lignende kvittering. Den halve hoverifrie bondegård i Skærlund, som Jens Nielsen havde boet på, reserverede hans enke sig, så den blev undtaget fra auktionen.

Christen Sørensen Langballe i Skærlund købte Anders Thommesens fæstegård i Uhre by samt Christen Pedersens bol sammesteds. Niels Andersen Wong købte de 2 halvgårde i Grarup.

Christen Nielsen Adzerbøl flyttede til Skærlund. D. 2. sept. 1754 solgte hans enke en fjerdepartsgård i Omvrå til Jens Jacobsen Karstoft, der samtidig købte en tilsvarende gård af sine forældre Jacob Jensen Karstoft og Maren Christensdatter.

Enken underskrev sig Maren Christen Adserbølles, hun hed Maren Jensdatter Studsgaard.

I december 1763 boede Erich Wichmann i Skærlund, han var født i 1740 og søn af Zacharias Wichmann på Årupgård. I 1761 havde han været på Hastrup som forpagter, og han blev gift med Anders Nielsen Wongs datter Else Cathrine, der var jævnaldrende med ham. Han havde samme år solgt Årupgård til Jens Chr. Fussing.

D. 26. april 1766 solgte Erich Wichmann gården i Skærlund med htk. 6 tdr. 1 skp. 1 fkr. til svogeren Anders Bagger på Hastrup for 546 rd. Anders Pallesen stod som fæster. Enken Maren Jensdatter skulle beholde den aftægt, som hun var akkorderet af stedet. Det må være Chr. Nielsen Adzerbøls enke, der stadig levede. Anders Bagger pantsatte straks gården sammen med Nørre Karstoft for et lån på 3200 rd.

I skattelisten for 1762 står Jens Jensen og Hans Pedersen som beboere i Skærlund. De var begge gift, Jens Jensen havde en tjenestekarl og 2 piger, og hans mor boede hos ham. Hans Pedersen havde 2 børn over 12 år, 1 tjenestekarl og 1 pige. Desuden boede der en husmand, Thomas Sørensen, der også var skrædder, han var gift, og hans mor boede hos ham. Pastor Bang i Sdr. Omme og Christen Sørensen Langballe i Lystruphave stod som ejere. Anders Pallesen, der skulle bo i Skærlund, da Erich Wichmann solgte gården i 1766, omtales kun den ene gang, mon det skulle være Anders Pedersen. D. 9. maj 1770 tog Anders Bagger et lån hos assessor Schmidt i Horsens og satte bl. a. Skærlund i pant. Da var Anders Pedersen og Mads Handerup fæstere. D. 9. maj 1776 pantsatte Bagger den halvgård, som Anders Pedersen boede på. Den havde hartkorn 3 tdr. 2 fkr. 1½ alb. Landgilde 12 rd.

Viborg Landsting. SP. 48. Fol. 720.

Peder Pedersen Arnborg i Brande Sogn og Bye skiøder til Peder Nielsen i Nør Collemorten 3de Engskifter paa Skiærlunds Mark: Langkrog, Haubroe og Klynmoes kaldet, som er solgt fra den Gaard, som Hans Christensen Handrup nu beboer, anslagen i Hartkorn efter Auctionsskiødet af Dato 17. Maji 1774, 5 Skp. 2 Fkr. Den accorderede Kiøbesumma 120 Rd.

Datum Brande den 11te December 1778,

Peder Pedersen Arnborg.

Til Vitterlighed: A. Bagger (LS). Hastrup. Jens Laursen (LS). N. Collemorten.

NB. Peder Nielsen var den rige Jens Laursens svigersøn. Hans Handerup skal måske være Mads Handerup. Anders Pedersens og Mads Handerups fæstegårde var lige store. De dyrkede i 15 tdr. sædeland, avlede 35 læs hø og havde græsning til 17 høveder. Mads Handerups halvgård blev solgt fra Hastrup før Baggers fallit i 1780, men skødet er ikke fundet. Peder Andersens halvgård blev ved auktionen budt ind af Peder Hansen, Skærlund for 127 rd., måske i kommission for Peder Andersen, men budet blev forkastet af panthaveren M. Lottrup, der selv overtog godset. Da Peder Andersen efterfulgte Anders Pedersen, fristes man til at tro, at det er far og søn. Peder Andersen ydede foruden landgilden et løb på 5-6 mil årligt og gjorde plidsgerning efter omgang. E. C. C. de Stiernholm solgte gården fra Hastrup.
